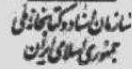

پژوهشی بر اصول معناشناسی و زیباییشناسی

در متن قرآن کریم

محمد نصیری

نصیری، محمد، ۱۳۵۹ -

Nasiri, Mohammad

عنوان و نام پدیدآور : پژوهشی بر اصول معناشناسی و زیباشناسی در متن قرآن کریم / محمد نصیری.

مشخصات نشر : خراسان رضوی: انتشارات جالیز، ۱۳۹۹.

مشخصات ظاهری : ۳۱۱ص.

شابک : 978-622-677471-0

وضعیت فهرست نویسی : فیا

یادداشت : کتابنامه: ص. ۲۹۳-۳۱۱.

موضوع : قرآن -- مسائل ادبی

Qur'an as literature : موضوع

موضوع قرآن -- بررسی و شناخت

Qur'an -- Surveys موضوع

BP : رده بندی کنگره

۱۵۳/۲۹۷ : رده بندی دیویی

شماره کتابشناسی ملی : ۷۲۷۵۳۳۶

وضعیت رکورد : فیما

پژوهشی بر اصول معناشناسی و زیباشناسی در متن قرآن کریم

محمد نصیری

ناشر: انتشارات جالیز

چاپ: اول، پاییز ۱۳۹۹ / ۵۰۰ نسخه

قطع: وزیری / تعداد صفحه: ۳۱۱

قیمت: ۶۰۰۰۰۰ ریال

شایک: ۰-۷۱-۶۷۷۴-۶۲۲-۹۷۸

طراح جلد: صالح مقدم

صفحه آرائی: زهرا مهدیزاده

حق چاپ محفوظ است

آدرس: مشهد بلوار شهید رضوی روبروی درب دانشکده روانشناسی دانشگاه فردوسی

تلفون تماس: ۰۹۱۵۹۳۰۹۹۶۳-۰۹۱۵۸۳۱۹۵۳۵-۰۵۱۳۸۷۹۵۲۸۸

فهرست مطالب

مقدمه مؤلف ۱۱

پیشگفتار ۱۵

فصل اول: چهار چوب نظری زیبایی شناسی

دباجه ای بر زیبایی شناسی ۲۰

کلیاتی بر مفهوم و ماهیت زیبایی ۲۰

ریشه لغوی زیبایی شناسی ۲۳

تاریخچه دانش زیبایی شناسی ۲۴

ناملاتی در امر زیبایی شناسی ۲۵

کانت و زیبایی شناسی ۲۹

مراتب زیبایی شناسی ۳۹

جمع بندی فصل ۴۰

فصل دوم: تاریخچه و پیشینه زیبایی شناسی در اسلام ۴۳

پیشینه زیبایی شناسی در جهان عرب ۴۴

اهمیت بلاغت و فصاحت گفتار نزد اعراب ۴۵

تاریخچه زیبایی شناسی قرآن ۵۲

ضرورت شناخت زیبایی و بلاغت قرآن ۵۷

پیشینه زیبایی نگاری های قرآنی ۵۹

بررسی صناعات ادبی در آیات قرآن ۶۶

جمع بندی فصل ۷۴

فصل سوم: وجوه مختلف زیبایی شناسی در قرآن

۷۸	اهمیت زیبایی شناسی از منظر قرآن کریم
۸۰	مفهوم زیبایی در قرآن
۸۴	گستره زیبایی در قرآن کریم
۸۵	زیبایی مادی (محسوسات)
۸۶	زیبایی های انسان
۸۷	زیبایی آسمان با ستارگان
۸۹	زیبایی جانداران
۸۹	زیبایی های طبیعت
۹۱	زیبایی رنگ ها
۹۲	زیبایی مصنوعات بشری
۹۳	زیبایی های معنوی و متافیزیکی
۹۵	زیبایی های معقول
۹۶	ساختار مفهومی زیبایی در قرآن کریم
۹۶	مفهوم پایه در زیبایی قرآنی
۱۰۳	منظومه واژگانی دال بر زیبایی
۱۰۶	واژه های مرتبط با زیبایی
۱۱۰	قلمرو مفهومی واژگان دال بر زیبایی در قرآن

فصل چهارم: بررسی زیبایی شناسی بصری و موسیقایی در قرآن

مؤلفه‌های زیبایی‌شناختی آیات	۱۱۴
جایگاه هنر نقاشی در اسلام و قرآن	۱۱۸
هنر تجسمی و پیکره سازی از منظر اسلام	۱۲۳
مجسمه‌سازی در جهت مثبت	۱۲۷
جمع‌بندی فصل	۱۳۳

فصل پنجم: تناسب و هارمونی آیات قرآن کریم

ساختار موزون و تناسب آیات قرآن	۱۳۶
تاریخچه مطالعات مباحث تناسب شناسی آیات	۱۳۷
تعریف علم مناسبات قرآن	۱۳۹
دیدگاه‌های بقاعی در تناسب آیات	۱۴۰
فواید علم مناسبت از دیدگاه بقاعی	۱۴۲
انواع مناسبات در تفسیر نظم الدرر	۱۴۴
هماهنگی‌های لفظی و معنایی قرآن	۱۵۸

فصل ششم: تبیین زیبایی‌های معنوی قرآن کریم و تأثیر آن در هدایت

تأثیر زیبایی‌های معنوی متن قرآن در جذب قلوب	۱۶۲
جاذبه قرآن و تأثیر آن در بی‌بدیل بودن قرآن کریم	۱۶۳
اثرگذاری معنوی قرآن کریم	۱۶۶
تأثیرات عرفانی مصحف شریف	۱۶۷
نقش قرآن در باروری ذوق زیبا شناختی انسان	۱۷۰

۱۷۲.....	ناب‌ترین جلوهٔ جمال در قرآن
۱۷۴.....	فطرت ایمان
۱۷۷.....	جمع‌بندی فصل
فصل هفتم: زیبایی‌شناسی قصص قرآن	
۱۸۱.....	مفهوم لغوی، اصطلاحی و قرآنی قصه
۱۸۴.....	روش بیان قصه در قرآن
۱۸۵.....	عناصر قصص قرآن کریم
۱۸۷.....	شخصیت و حادثه
۱۸۸.....	گفت‌وگو
۱۸۹.....	پی‌رنگ
۱۹۰.....	زمان
۱۹۱.....	مکان
۱۹۴.....	حضور «شخصیت» در داستان‌های قرآنی
۱۹۷.....	ترجمه آیات
۲۰۷.....	مقایسه و تحلیل داستانهای قرآنی
۲۰۹.....	جمع‌بندی گفتار اول فصل
۲۱۰.....	گفتار دوم: نظریه ادبی و اسطوره‌ای بودن قصه‌های قرآن
۲۱۱.....	نظریه وجود قصه اسطوره‌ای
۲۱۶.....	دلیل خلف‌الله بر وجود قصه‌های اسطوره‌ای در قرآن کریم
۲۱۷.....	نکات مستفاد از آیات

نقد و بررسی دلایل خلف الله ۲۲۴

جمع بندی گفتار دوم ۲۳۴

فصل هشتم: جلوه های زیباییشناسی سجع در قرآن کریم

سجع در لغت و اصطلاح ۲۴۰

اقسام سجع ۲۴۱

سجع پیش از اسلام ۲۴۳

تاریخچه بررسی سجع در قرآن ۲۴۳

جلوه های دیگری از سجع در قرآن ۲۴۸

حذف در کلمه مسجع ۲۵۲

اعراب و فاصله ۲۵۳

فاصله و حروف ۲۵۴

تقديم و تاخر ۲۵۵

سجع درونی ۲۵۷

فاصله و تضاد ۲۵۷

جمع بندی فصل ۲۶۰

فصل نهم: بررسی زیبایی شناسی مقابله و فاصله در سوره الرحمن

زیبایی متن از نظر نحوی و ساختاری ۲۶۴

مفهوم مقابله ۲۶۶

فاصله ۲۷۰

زیبایی شناسی مقابله ۲۷۱

مقدمه مؤلف

آیات قرآن کریم و کلام وحی همواره از زیباترین و شیواترین کلمات برخوردار بوده‌اند؛ به گونه‌ای که در کلام عرب و هیچ کلام دیگری، همتا نخواهند داشت. الفاظ کلام الهی از لحاظ کیفیت کلمات، زیباتر از هر نظم و نثری و از نظر مفاهیم و حیاتی دقیق و عمیق، شیواتر از هر سخن و کلام دیگری هستند. هنر و زیبایی با دستمایه قرار دادن روح آدمی همیشه او را به آرامش رسانده است.

زیباشناسی قرآن، شناسایی جمال و هنر کلام و بیان قرآن و کشف علل و عوامل تأثیرگذار در انفعال احساسات درونی و باطنی انسان و کشش به آن است. اصول و مبانی این زیباشناسی، پیش‌فرض‌ها و نگاه‌های بنیادین شناخت زیبایی قرآن است زیرا برخی قرآن‌پژوهان در بررسی عامل زیبایی قرآن به فصاحت و بلاغت قرآن تأکید کرده و همان را وسیله جذب و کشش دانسته‌اند و برخی به عوامل دیگر، در صورتی که این کشش به عوامل گوناگونی وابسته است و نمی‌توان تنها به عاملی چون زیبایی واژه‌ها و کلمات، با نوع به کارگیری و الفاظ فصاحت و بلاغت آن بسنده کرد و تحریک عقل و تخیل و تمایلات عالی انسانی را نسبت به این کتاب مقدس به یک جهت محدود کرد آنچه مسلم به نظر می‌رسد، ایجاد لذت و انبساط و شوق در اثر خواندن و شنیدن است تا جایی که می‌توان تعبیر کرد: شناخت زیبایی قرآن، درک کردنی و وصف‌ناشدنی است.

به عبارت دیگر زیباشناسی قرآن در صورتی می‌تواند درست انجام گیرد که شناخت از ویژگی‌های قرآن حاصل گردد و ابعاد وجودی آن لحاظ گردد و

این گونه نباشد که جنبه ادبی و بیان آن برجسته شود و امور دیگر مغفول بماند؛ بنابراین، بررسی زیبایی قرآن مانند هر چیزی متناسب با خودش مورد توجه زیبایی‌شناسان قرار گیرد چنانکه گاهی زیبایی‌شناسی انسان است، گاهی زیبایی‌شناسی در یک ساختمان هنری و معماری باستانی است. در یک تابلو نقاشی و با یک آلبوم و فیلم‌سینمایی و گاهی درباره بخشی از طبیعت، کوه‌ها، جنگل‌ها و یا یک باغ همراه با گل‌های گوناگون و در نهایت درباره یک کتاب ادبی، شعر، رمان و نثر آهنگین است در هر کدام از این مثال‌هایی که زده شد تابع اصول و مبانی، ظرفیت‌ها و توقع‌هایی است که از آن‌ها می‌رود و چگونگی تمایل عالی انسان و ایجاد لذت و شادابی را به وجود می‌آورد هدف از این بررسی منقح کردن جایگاه بررسی زیبایی‌شناسی و تعیین پیش‌فرض‌ها، قلمرو ظرفیت و محدوده بررسی است از این رو بررسی اصول و مبانی زیباشناسی، هم به ماهیت و چیستی زیبایی‌شناسی یاری می‌دهد و هم در گسترش قرآن، قلمرو زیبایی‌شناسی را مشخص می‌کند و هم در بحث هم‌آورد خوانی، جایگاه تحدی قرآن را مشخص می‌کند که چه چیزی موجب یکتایی این کتاب شده و کسانی که بخواهند از باب معارضه و تحدی مانند این کتاب را بیاورند، باید با چه ویژگی‌هایی مانند قرآن مواجه شوند؛ و از سوی دیگر، بررسی این اصول و مبانی، افق و چشم‌انداز زیباشناسی را معین می‌کند و در فربه‌تر کردن موضوع و تقویت جنبه‌هایی از جاذبه‌ها و کشش‌های قرآن به‌ویژه در بخش‌های معرفتی و هدایتی قرآن که اساس هدف نزول را تشکیل می‌دهد، کمک می‌کند.